

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 8Cdo/29/2020
Identifikačné číslo spisu: 8107225360
Dátum vydania rozhodnutia: 30.11.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Peter Brňák
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:8107225360.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu CORS, spol. s.r.o., so sídlom Jesenná 8, Prešov, IČO: 36 467 057, zastúpeného advokátom JUDr. Michalom Feciľakom, so sídlom Jesenná 8, Prešov, proti žalovanému Mestu Prešov, so sídlom Hlavná 73, Prešov, IČO: 00 327 646, zastúpenému advokátom JUDr. Alojzom Naništom, so sídlom Sládkovičova 8, Prešov, o náhradu za užívanie nehnuteľnosti, vedenom na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 29C/316/2007, o dovolaniach žalobcu a žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Prešove zo dňa 24. apríla 2019, č. k. 18Co/21/2018-1956, takto

rozhodol:

Rozsudok krajského súdu z r u š u j e a vec mu v rozsahu zrušenia vracia na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Prešov (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 28. júla 2017, č. k. 29C/316/2007-1810 zaviazal žalovaného zaplatiť žalobcovi sumu 213.944,44 eur s 9,5 % úrokom z omeškania ročne od 16. februára 2007 do zaplata, priznal žalobcovi voči žalovanému nárok na náhradu trov konania v rozsahu 40 %, priznal štátu voči žalovanému nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

1.1. Súd prvej inštancie poukázal na nespornosť vykonávania práva zodpovedajúce vlastníckemu právu žalovaným podľa ním vypracovaného územného plánu v rozhodnom období k predmetným nehnuteľnostiam. Vo vzťahu k nehnuteľnostiam označeným ako parcely č. XXXX/X, XXXX/X a XXXX/X súd prvej inštancie uviedol, že tieto sú v plnom rozsahu zastavané komunikáciami a chodníkmi vo vlastníctve žalovaného. K parcele č. XXXX/X uviedol, že táto plní funkciu verejnej zelene, t. j. zelene bytových súborov - vnútroblokovej zelene. Súd prvej inštancie dospel k záveru, že k bezdôvodnému obohateniu na strane obce dochádza aj vtedy, ak užíva pozemky ako verejné priestranstvo, ktoré jej vlastnícky nepatria, nielen vtedy, ak tieto správnym rozhodnutím za verejné priestranstvo vyhlási, ale i vtedy, ak sú vzhľadom na svoj charakter zo zákona verejným priestranstvom a sú predmetom verejného užívania. Predmetná nehnuteľnosť bola žalovaným v rozhodnom období určená za verejnú zeleň na území v dokončenej bytovej zástavbe. Žalovaný disponujúci majetkom právnej predchodkyne žalobcu v

rozhodnom období, mohol užívaním tohto pozemku plniť svoje verejné funkcie súvisiace s uspokojovaním potrieb občanov. Užívanie cudzieho majetku bez právneho dôvodu predstavuje povinnosť vydať bezdôvodné obohatenie. V danej veci právna predchodkyňa žalobcu neudelila súhlas k užívaniu predmetného pozemku ako verejnej zelene. Ak pozemok nebol vyvlastnený, potom je povinnosťou žalovaného vydať bezdôvodné obohatenie, za základe toho, že užíval predmetnú nehnuteľnosť v rozhodnom období. Súd prvej inštancie mal preukázané, že k parcele č. XXXX/X vykonával žalovaný právo zodpovedajúce vlastníckemu právu s poukazom na § 2 zákona č. XXX/XXXX Zb. a podľa ním vypracovaného územného plánu, ako aj VZN č. 58/1995, kde predmetná nehnuteľnosť má charakter verejného priestranstva plnením funkcie verejnej zelene. Žalovaný v rozhodnom období disponoval uvedenou nehnuteľnosťou, umožnil jej užívanie tretím osobám a tak je jeho povinnosťou vydať bezdôvodné obohatenie za výkon práva, ktoré zodpovedalo právu vlastníckemu. Vo vzťahu k existujúcemu elektrickému vedeniu nad touto parcelou a ochranným pásmom nad zemou súd prvej inštancie poukázal na to, že zákon č. 251/2012 Z. z. nebol účinný v čase rozhodného obdobia a navyše zo znaleckého posudku Technickej univerzity v Košiciach č. XX/XXXX vyplýva, že nadzemné elektrické vedenie nad parcelou č. 1518/1 nepredstavuje žiadne obmedzenie vo výkone vlastníckeho práva.

1.2. Súd prvej inštancie z objektívneho hľadiska považoval za primeranú náhradu za užívanie predmetných nehnuteľností vo vlastníctve žalobcu vo výške určenej znaleckým posudkom Slovenskej technickej univerzity č. X/XXXX, ktorá zohľadnila trhové podmienky nájomných vzťahov k danej lokalite a v období, za ktoré sa bezdôvodné obohatenie žiadalo. V predmetnom konaní nebolo možné použiť závery Ing. E. č. XX/XXXX. s poukazom na závery Technickej univerzity v Košiciach č. XX/XXXX, v zmysle ktorých sa znalkyňa pri vypracovaní znaleckého posudku dopustila viacerých nesprávností. Súd prvej inštancie v skoršom rozhodnutí z 15. apríla 2015 zamietol žalobu v časti nad sumu 213.944,44 eur s poukazom na vznesenú námietku premlčania pri priznaní náhrady za užívanie predmetných nehnuteľností, na základe čoho vychádzal z pôvodnej žaloby, ktorou si právny predchodca žalobcu uplatnil nárok na vydanie za obdobie od 24.10.2005 do 31.12.2005 vo výške 288 Sk/m²/rok a za obdobie od 1. januára 2006 do 27. decembra 2006 vo výške 334 Sk/m²/rok. Vzhľadom na závery znaleckého posudku Ing. U. W. č. 6/2014 bolo nesporné, že parcely č. XXXX/X o výmere 362 m², XXXX/X o výmere 429 m² a XXXX/X o výmere 535 m² boli v plnom rozsahu zastavané komunikáciami a chodníkmi vo vlastníctve žalovaného. Na základe uvedeného preto žalobcovi bola priznaná náhrada za užívanie vo výške 287 Sk/m²/rok (9,53 eur) a vo výške 334 Sk/m²/rok (11,09 eur), čomu zodpovedá suma 16.893,34 eur (508.929 Sk). Uvedenú výšku náhrady považoval súd prvej inštancie za primeranú aj vo vzťahu k parcele č. XXXX/X v rozhodnom období o výmere 15.467 m² užívanej žalovaným ako verejné priestranstvo plnené funkciou verejnej zelene. Za uvedenú parcelu priznal žalobcovi za rozhodné obdobie od 24. októbra 2005 do 31. decembra 2005 v sume 287 Sk/m²/rok a za obdobie od 1. januára 2006 do 27. decembra 2006 vo výške 334 Sk/m²/rok v celkovej sume 197.051,10 eur.

2. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalovaného rozsudkom z 24. apríla 2019, č. k. 18Co/21/2018 - 1956, I. výrokom odvolaním napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil vo výroku o povinnosti žalovaného zaplatiť žalobcovi istinu 79.090,52 eur s príslušenstvom, II. výrokom zmenil rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku, ktorým bolo žalobe vyhovené nad sumu 79.090,52 eur s príslušenstvom tak, že v tejto časti žalobu zamietol, III. výrokom priznal žalobcovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100% proti žalovanému a IV. výrokom priznal štátu nárok na náhradu trov proti žalovanému v rozsahu 100%. V odôvodnení svojho rozhodnutia poukázal na rozsudok Okresného súdu v Prešove zo dňa 4. mája 2006, sp. zn. 12C/4/1996, ktorým bolo určené, že Mária Jurčišinová je výlučnou vlastníčkou nehnuteľnosti, a to parc. KN XXXX/X, KN XXXX/X, KN XXXX/X vedených na LV č. XXXX k. ú. F., KN XXXX až XXXX a XXXX/X vedených na LV č. XXXX. Predmetné nehnuteľnosti P. U. odpredala právnenému predchodcovi žalobcu kúpnu zmluvou zo dňa 8. januára 2007 a zmluvou o postúpení pohľadávok zo dňa 12. januára 2007 postúpila právnenému predchodcovi žalobcu svoju pohľadávku voči žalovanému titulom bezdôvodného obohatenia za užívanie nehnuteľnosti v k. ú. F. zapísaných na LV č. XXXXX.

2.1. Právny predchodca žalobcu sa podanou žalobou domáhal vydania bezdôvodného obohatenia titulom užívania uvedených nehnuteľnosti na základe znaleckého posudku Ing. P. Q. za rok 2005 vo výške 287

Sk/m2 ročne za obdobie od 24. októbra 2005 do 31. decembra 2005 v celkovej výške 966.870 Sk a za rok 2006 vo výške 334 Sk/m2 ročne za obdobie od 1. januára 2006 do 27. decembra 2006 v celkovej výške 5.973.533 Sk. Po čiastočnom späťvzati svoj nárok špecifikoval na základe znaleckého posudku Ing. S. č. XXX/XXXX za rok 2005 od 24. októbra 2005 do 31. decembra 2005 vo výške 287 Sk/m2 ročne za celkovú výmeru 18.083 m2 a za rok 2006 od 1. januára 2006 do 27. decembra 2006 vo výške 334 Sk/ m2 ročne v celkovej výške 6.940.403 Sk. Právny predchodca žalobcu uviedol, že žalovaný v období od 24. októbra 2005 do 27. decembra 2006, kedy nadobudol právoplatnosť rozsudok Okresného súdu v Prešove sp. zn. 12C/4/96 výlučne užíval parc. č. XXXX až XXXX - zastavané plochy a nádvoria každú o výmere 215 m2, ktoré sú zastavané bytovými domami, ako aj parc. č. XXXX/X - orná pôda o výmere 15.467 m2, č. XXXX/X ostatná plocha o výmere 362 m2, č. XXXX/X ostatná plocha o výmere 429 m2 a č. XXXX/X ostatná plocha o výmere 535 m2.

2.2. Zo znaleckého posudku Ing. U. W. č. X/XXXX vyplýva, že v rozhodnom období v r. 2005 až 2006 pôvodná parcela CKN č. XXXX/X, zapísaná na LV č. XXXXX, kat. územie F. mala výmeru 15.467 m2 a pôvodné parcely CKN č. XXXX/X o výmere 362 m2, CKN č. XXXX/X o výmere 429 m2 a CKN č. XXXX/X o výmere 535 m2, vedených na LV č. XXXXX, kat. územie F. boli v rozhodnom aj v súčasnom období v plnom rozsahu zastavané účelovými komunikáciami a chodníkmi. Znaleckým posudkom č. XXX/XXXX, vypracovaným Ing. P. Q., bola určená výška nájomného za užívanie predmetných pozemkov metódou polohovej diferenciacie za rok 2005 vo výške 287 Sk/ m2 a za rok 2006 vo výške 334 Sk/ m2. Podľa predloženého odborného vyjadrenia č. 001/2007 bola výška nájomného metódou polohovej diferenciacie za predmetné pozemky v roku 2005 určená v sume 256,58 Sk/ m2 a za rok 2006 vo výške 316,89 Sk/ m2. Znaleckým posudkom vypracovaným Ing. B. E. č. XX/XXXX bolo nájomné za predmetné pozemky ako pozemky zastavané určené za rozhodné obdobie vo výške 35.000,- eur za rok, čo predstavuje 2,084/ m2 eur ročne a v prípade ako nezastavané pozemky vo výške 101.000,- eur ročne, čo predstavuje 5,987 eur/ m2 ročne. Výsledná porovnateľná hodnota nájomného bola stanovená aritmetickým priemerom vo výške 14,64 eur/m2. V danom prípade odvolací súd zistil rozdielne výmery k parcelám č. XXXX/X, XXXX/X a XXXX/X s tým, že pôvodná výmera parcely č. XXXX/X z pôvodných 362 m2 je t. č. 332 m2, parcely č. XXXX/X z pôvodných 429 m2 je t. č. 126 m2 a parcely č. XXXX/X z pôvodných 535 m2 je t. č. 989 m2. Súčasne došlo k zmene výmery parcely č. XXXX/X pôvodne o výmere 15.467 m2 na t. č. 3.360 m2. Žalobca predložil súkromný znalecký posudok Znaleckého ústavu STÚ v Bratislave č. X/XXXX, ktorý určil všeobecnú hodnotu pozemkov v tomto spore v roku 2005 na 13,58 eur a v roku 2006 13,98 eur.

2.3. Odvolací súd ďalej poukázal na to, že z konania pred Okresným súdom v Prešove vedeného pod sp. zn. 12C/4/1996 vyplýva, že až do právoplatného skončenia bol zapísaný ako vlastník predmetných nehnuteľností žalovaný. Preto jeho obrana o dočasnej správe majetku, resp. o spôsobe prechodu vlastníctva na žalovaného nebola relevantná. K otázke vnútroblokovej zelene bola vykonaná ohliadka na mieste samom, znalecké dokazovanie a bolo možné konštatovať, že rozsah zelene bol riadne zistený. Vnútrobloková zeleň slúži pre občanov mesta, teda žalovaného. Podľa názoru odvolacieho súdu, ak nie je v občianskoprávnej rovine upravené všeobecné užívanie verejnej zelene, zahrňuje aj len časti pozemkov vlastnícky patriace tretej osobe, má to za následok vznik bezdôvodného obohatenia na strane obce plnením bez právneho dôvodu, pretože aj keď existuje právny pôvod užívania verejnej zelene, nejde o titul, podľa ktorého by obci vzniklo oprávnenie, aby takéto plnenie zo strany tretej osoby, t. j. strpenie užívania jej majetku, bolo poskytované bezplatne.

2.4. K hodnote bezdôvodného obohatenia odvolací súd považoval posudok Ing. Q. za použiteľný pre toto konanie. Vo vzťahu k stanovenej výške náhrady z pohľadu charakteru pozemkov odvolací súd považoval za správne pristúpiť k redukcii ceny za m2 na polovicu sadzby vyplývajúcej zo znaleckého posudku pokiaľ išlo o parc. č. XXXX/X, XXXX/X a XXXX/X. Z pôvodne priznaných 16.893,34 eur priznal 8.446,67 eur. Dôvodom redukovanej náhrady bola skutočnosť, že ide o pozemky zastavané chodníkmi a komunikáciou, ktoré nepostávajú lukratívne pozemky, resp. ekonomicky výhodné. Vo vzťahu k parcele č. XXXX/X, ktorá predstavovala výmeru 15.467 m2, a ktorá bola charakterizovaná žalobcom ako vnútrobloková zeleň, bolo odvolaciemu súdu známe, že došlo k postupnému odčleneniu od parc. č. XXXX/X s tým, že parc. č. XXXX/X, XXXX/XX a XXXX/XX na základe znaleckého posudku č. XX/XXXX, čo svedčí o tom, že sú časti parc. č. XXXX/X, ktoré neslúžia ako vnútrobloková zeleň resp. verejné priestranstvo. Nachádzajú sa za bytovou zástavbou, označené ako orná pôda so spôsobom využitia pre rastlinnú výzdobu. Žalovaný v odvolaní uvádzal, že ide o pozemok,

ktorý nevyužíva, resp. ho nevyužívajú vlastníci bytových domov. Odvolací súd uznal námietku žalovaného a dospel k záveru, že v časti parc. č. XXXX/X vo výmere 4.377 m² nie je pasívne legitímovaný, na základe čoho odvolací súd od pôvodnej výmery parc. č. XXXX/X-XX XXX odpočítal výmeru 4.377 m² (3.360 m² časť parc. č. XXXX/X, 190 m² parc. č. XXXX/XX, 827 m², parc. č. XXXX/XX v zmysle znaleckého posudku č. XX/XXXX), a priznal nárok za výmeru 11.090 m², ktorej zodpovedá 141.287,69 eur (pôvodne priznaných 197.051,10 eur - 55.763,41 eur). Skutočnosť, že výmera 4.377 m² nie je vnútrobloková zeleň je skutočnosť nezmenená aj v rokoch 2005 a 2006 v tomto konaní tak, ako vyplýva zo znaleckého posudku č. XX/XXXX. Z rovnakých dôvodov ako u parcel č. XXXX/X, XXXX/X a XXXX/X redukoval sumu 141.287,69 eur na polovicu t. j. 70.643,85 eur. Odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie do sumy 79.090,52 eur (70.643,85 eur + 8.446,67 eur) ako vecne správny.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj „dovolateľ 1/“) v časti II. výroku dovolanie, ktorého prípustnosť odvodzoval z § 420 písm. f/ a § 421 ods. 1 písm. b/ zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“).

3.1. Dovolateľ 1/ poukázal na to, že odvolací súd dňa 11. apríla 2019 zverejnil na úradnej tabuli súdu upovedomenie o termíne verejného vyhlásenia rozsudku (ďalej len „VVR“), ktoré sa malo uskutočniť na odvolacom súde dňa 24. apríla 2019. Odvolací súd strany sporu ani ich právnych zástupcov na VVR nepredvolával. Právny zástupca žalobcu sa o tomto termíne dozvedel z úradnej tabule odvolacieho súdu. Predhádzajúce pojednávanie, ktoré sa konalo dňa 25. februára 2019, na ktoré odvolací súd strany sporu riadne predvolal, bolo odročené na neurčito. Na VVR konanom dňa 24. apríla 2019 odvolací súd vo veci ďalej konal a vykonával dokazovanie, pričom na záver vyhlásil rozsudok. Podľa názoru dovolateľa 1/, odvolací súd mu svojim postupom odňal možnosť konať pred súdom. Hoci sa jeho právny zástupca uvedeného VVR zúčastnil, keďže však nemal vedomosť, že odvolací súd bude vo veci pojednávať, na toto pojednávanie sa nepriravoval.

3.2. Dovolateľ 1/ namietal postup odvolacieho súdu, ktorý pred vyhlásením rozsudku uznesením nevyhlásil dokazovanie za skončené. Dovolateľ 1/ v tejto súvislosti poukázal na uznesenie Najvyššieho súdu SR (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) sp. zn. 3Cdo/10/2011 zo dňa 14. septembra 2011.

3.3. Dovolateľ 1/ tiež namietal prekvapivosť rozhodnutia odvolacieho súdu, keď bolo založené nečakane na iných právnych záveroch ako na akých ich založil súd prvej inštancie bez toho, aby predtým postupoval podľa § 382 CSP, čím išlo o procesne nesprávny postup, ktorý mal za následok porušenie zásady dvojinštančnosti. Zdôraznil, že odvolací súd na rozdiel od súdu prvej inštancie odôvodnil nepriznanie nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia vo vzťahu k parc. č. XXXX/X o výmere 4.377 m² a priznal nárok iba za výmeru 11.090 m² s odôvodnením, že táto časť parcely neslúžila ako vnútrobloková zeleň, resp. verejné priestranstvo, ale ide o časti pozemku za bytovou zástavbou označené ako orná pôda so spôsobom využitia pre rastlinnú výrobu s tým, že zamietnutie nároku žalobcu v tejto časti parcely č. XXXX/X je právoplatné aj v konaní sp. zn. 29C/229/2015. Poukázal, že pokiaľ žalovaný nakladal s pozemkom parc. KN-C č. XXXX/X v období odo dňa postúpenia pohľadávky za dva roky späť ako jeho vlastníkom a mohol s nimi akokoľvek disponovať - v rozsahu práv patriacich vlastníkovi (aj keď v skutočnosti nebol ich vlastníkom, keďže ich výlučnou vlastníčkou bola jeho právna predchodkyňa, čo bolo potvrdené rozsudkom Okresného súdu Prešov v konaní sp. zn. 12C/4/1996) a žalovaný neumožnil právnej predchodkyňi vykonávať žiadne vecné právo, došlo zo strany žalovaného k bezdôvodnému obohateniu a závery rozsudku Okresného súdu Prešov sp. zn. 29C/229/2015, ako sa nesprávne domnieva odvolací súd, na prejednávajú právnu vec nedopadajú. Z odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu vyplýva, že nemal výhrady voči správnosti záverov znaleckého posudku znalca Ing. P. Q. č. XXX/XXXX zo dňa 12. marca 2007, z ktorého súd prvej inštancie vychádzal pri priznaní bezdôvodného obohatenia, avšak súdom prvej inštancie výšku bezdôvodného obohatenia priznanú na základe predmetného znaleckého posudku moderoval tak, že ju redukoval o polovicu, čo však Občiansky zákonník nepripúšťa (dovolateľ 1/ poukázal v danej súvislosti na príslušnú judikatúru Najvyššieho súdu ČR), čím rozhodnutie odvolacieho súdu je preto potrebné považovať za svojvoľné, v rozpore s princípom právnej istoty a legitímneho očakávania, keďže odvolací súd sa rozhodol postupovať inak, a to navyše na základe úvah, ktoré neobstoja. Konajúci súd predsa nemôže rozhodovať ako sa mu chce, ako mu je vhod a „nadelovať“ stranám sporu náhradu vo výške závislej od

svoju vôľu sudcu, resp. senátu. Natíska sa potom otázka, prečo odvolací súd nekrátil znaleckým posudkom stanovenú výšku bezdôvodného obohatenia iba o 5%? Od čoho teda závisí výška redukcie - zníženia bezdôvodného obohatenia vyplývajúceho zo znaleckého posudku? Strana sporu - žalobca, to chce a má právo vedieť!

3.4. K dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP dovolateľ 1/ vymedzil spornú otázku tak, že „musí súd pri určovaní primeranej výšky nároku - bezdôvodného obohatenia vychádzať z dôkazov vykonaných v konaní alebo súd môže výšku nároku - bezdôvodného obohatenia, stanovenú na základe znaleckého posudku, moderovať, vychádzajúc z ním stanovených kritérií a znížiť ju o výšku podľa svojej voľnej úvahy.“ Podľa názoru dovolateľa 1/ odvolací súd nemal právo moderovať, a teda znížiť výšku bezdôvodného obohatenia priznanú žalobcovi súdom prvej inštancie v zmysle znaleckého posudku. Dovolateľ 1/ poukázal na rozhodnutia všeobecným súdom SR nižších inštancií a najvyššieho súdu týkajúce sa náhrady za užívanie pozemkov stavbami pozemných komunikácií, cintorínmi a verejnou zeleňou, z ktorých vyplýva, že súdy voľnou úvahou neznižujú výšku bezdôvodného obohatenia stanovenú znaleckým posudkom. Dovolateľ tiež poukázal na rozhodnutie najvyššieho súdu SR sp. zn. 4Cdo/110/2018 zo dňa 16. mája 2019, zverejnené v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu SR a rozhodnutí súdov SR 7/2019.

3.5. Dovolateľ 1 navrhol, aby najvyšší súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil v napadnutej časti a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

4. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie aj žalovaný (ďalej aj „dovolateľ 2/“) v časti I. výroku, ktorého prípustnosť odvodzoval z § 420 písm. f/ a § 421 ods. 1 písm. a/ CSP.

4.1. Dovolateľ 2/ poukázal na to, že súd prvej inštancie v konaní nerešpektoval právny názor odvolacieho súdu vyslovený v uznesení zo dňa 27. júna 2016 a z toho vyplývajúci pokyn na doplnenie dokazovania a návrh na doplnenie dokazovania ním v konaní prednesený zamietol. V odvolaní tento procesný postup súdu prvej inštancie namietal a trval na vykonaní dokazovania, avšak odvolací súd sa riadne nevysporiadal so skutočnosťou prečo sa odklonil od právnych záverov vyslovených vo svojom uznesení zo dňa 27. októbra 2016 vo vzťahu k určeniu rozsahu príľahlých pozemkov k bytovým domom. Odvolací súd sa taktiež v odôvodnení napadnutého rozhodnutia riadne nevysporiadal s jeho argumentáciou, že právo zodpovedajúce vecnému bremenu k príľahlému pozemku k bytovému domu vzniká ex lege a nie zo zmluvy. V prípade, ak ex lege vzniklo k príľahlému pozemku k bytovým domom na parc. č. XXXX až XXXX právo zodpovedajúce vecnému bremenu, nemôže byť nárok žalobcu, resp. jeho právneho predchodcu posudzovaný ako nárok z bezdôvodného obohatenia, pretože zo zákona k príľahlému pozemku je daný právny dôvod jeho užívania, resp. právo zodpovedajúce vecnému bremenu. Odvolací súd sa rovnako nevysporiadal s odvolacími námietkami vo vzťahu k platnosti zmluvy o postúpení pohľadávky zo dňa 4. februára 2019, k platnosti splnomocnenia zo dňa 22. mája 2018 a k výkonu práv v rozpore s dobrými mravmi, hoci išlo o podstatné námietky týkajúce sa aktívnej legitimácie žalobcu a riadneho zastupovania v konaní.

4.2. K dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP dovolateľ 2/ uviedol, že súdy nižších inštancií sa odklonili od rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, keď podmienili vznik a existenciu práva zodpovedajúceho vecnému bremenu k príľahlému pozemku nie podľa zákona č. 182/1993 Z. z., ale k jeho zmluvnej úprave, tak podľa konajúcich súdov nevzniklo právo zodpovedajúce vecnému bremenu k príľahlému pozemku k bytovému domu. Vecné bremeno vzniknuté podľa zákona č. 182/1993 Z. z. je zákonným vecným bremenom, a teda vlastníkom jednotlivých bytov zo zákona vzniklo právo zodpovedajúce vecnému bremenu k príľahlému pozemku. V konaní bolo nevyhnutné zistiť, či tieto pozemky tvoria s bytovými domami súp. č. XXXX až XXXX na parc. č. XXXX až XXXX jeden funkčný celok, k čomu predložil grafické zobrazenie. V danej súvislosti tento dovolateľ poukázal na rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3Sžo/198/2015, sp. zn. 1Sžr/111/2012, sp. zn. 4Cdo/9/2005 a Ústavného súdu SR sp. zn. II. ÚS SR 649/2013 a III. ÚS SR 589/2012. Z uvedených rozhodnutí vyplýva, že ex lege vzniká právo zodpovedajúce vecnému bremenu k príľahlému pozemku k bytovému domu a jeho rozsah je určený kritériami vyplývajúcimi zo zákona č. 182/1993 Z. z. Ak odvolací súd konštatoval, že v zmluvách o prevode vlastníckeho práva k bytom nie je uvedené právo zodpovedajúce vecnému bremenu k príľahlému pozemku a z tohto dôvodu nezisťoval rozsah príľahlého pozemku, ku ktorému vzniklo zo zákona právo zodpovedajúce vecnému bremenu, tým sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu.

4.3. Dovolateľ 2/ navrhol, aby najvyšší súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil v ním napadnutej časti a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

5. Žalobca vo vyjadrení k dovolaniu žalovaného navrhol toto odmietnuť, resp. ako nedôvodné zamietnuť. K prípustnosti dovolania žalovaného podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP uviedol, že žalovaným uvedené rozhodnutia nesúvisia s predmetným konaním a otázkami v ňom riešenými, pričom uvedená právna otázka nebola taká, od ktorej by záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, keď táto otázka ani nemohla byť predmetom konania v prejednávanej veci. Vo viacerých konaniach bola už právoplatne vyriešená otázka, že spoluvlastníci jednotlivých bytových domov nie sú pasívne legitimovaní v konaní o náhradu za užívanie sporných pozemkov okolo bytových domov, pričom odvolací súd bol týmto viazaný. Žalovaný taktiež nesúhlasil s tvrdením žalovaného, že odvolací súd sa riadne nevysporiadal s jeho námietkami.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalovaného treba odmietnuť, pričom dovolanie žalobcu je prípustné i dôvodné.

7. Hneď v úvode najvyšší súd zdôrazňuje, že dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok (nie „ďalšie odvolanie“) a dovolací súd nesmie byť vnímaný ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (viď napríklad rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 2Cdo/165/2017, 3Cdo/14/2017, 4Cdo/157/2017, 5Cdo/155/2016, 7Cdo/312/2018, 8Cdo/67/2017).

8. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (pozri napríklad rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 3Cdo/42/2017, 4Cdo/95/2017, 5Cdo/87/2017, 8Cdo/99/2017).

9. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je skôr reštriktívny výklad (pozri napríklad rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 1Cdo/26/2017, 2Cdo/154/2017, 3Cdo/42/2017, 5Cdo/12/2017, 7Cdo/163/2017, 8Cdo/73/2017).

10. Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky je poskytnúť uplatňovanému právu súdnu ochranu, avšak len za predpokladu, že sú splnené procesné podmienky súdneho konania (viď napr. rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 80/09, II. ÚS 79/08, IV. ÚS 476/2012). Dovolací súd preto pristupuje k podanému dovolaniu tak, že najskôr skúma, či je procesne prípustné; k posúdeniu opodstatnenosti dovolania (t. j. posúdeniu, či je v ňom opodstatnene uplatnený dovolací dôvod) sa dovolací súd dostáva len v prípade prijatia záveru, že dovolanie je prípustné. Dovolanie je prípustné, ak jeho prípustnosť vyplýva z ustanovenia § 420 CSP alebo § 421 CSP. Dôvody zakladajúce prípustnosť dovolania treba dôsledne odlišovať od dôvodov, ktoré zakladajú opodstatnenosť dovolania. Opodstatnené (dôvodné) je také prípustné dovolanie, v ktorom je oprávnené uplatnený dovolací dôvod. Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). V prípade dovolania prípustného podľa § 420 CSP je dovolacím dôvodom procesná vada zmätočnosti uvedená v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP), v prípade dovolania, ktoré je prípustné podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolacím dôvodom nesprávne právne posúdenie veci (§ 432 ods. 1 CSP).

11. Ak by najvyšší súd bez ohľadu na neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane (pozri napríklad rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 1Cdo/206/2016, 2Cdo/154/2017, 3Cdo/158/2017, 7Cdo/312/2018, 8Cdo/99/2017).

Dovolanie žalovaného (dovolateľa 2/) podľa § 420 písm. f/ CSP

12. Dovolateľ 2/ ako prvé dôvody príjmutnosť dovolania podľa § 420 písm. f/ CSP, v zmysle ktorého je dovolanie príjmutné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

13. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f/ CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na neutrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené zo zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

14. K tomuto dôvodu príjmutnosti dovolania treba uviesť, že ustálená judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ESĽP) uvádza, že súdy musia v rozsudkoch jasne a zrozumiteľne uviesť dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, že súdy sa musia zaoberať najdôležitejšími argumentami vznesenými stranami sporu a uviesť dôvody pre prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov, a že nedodržanie týchto požiadaviek je nezlučiteľné s ideou práva na spravodlivý proces (pozri napr. Garcia Ruiz v. Španielsko, Vetrenko v. Moldavsko, Kraska v. Švajčiarsko).

15. Rovnako podľa stabilizovanej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (napr. III. ÚS 107/07). V prípade, keď právne závery súdu z vykonaných skutkových zistení v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplývajú, treba takéto rozhodnutie považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd (I. ÚS 243/07). Súd by mal byť preto vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení koherentný, t. j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver. Súčasne musí dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda inými slovami na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé (I. ÚS 243/07, I. ÚS 155/07, I. ÚS 402/08).

16. Z obsahu dovolania vyplýva, že k zásahu do práva žalovaného na spravodlivý proces došlo

postupom súdov nižších inšancií tým, že nevykonali ním navrhované dokazovanie (ohliadkou), ktorým chcel preukázať vymedzenie rozsahu príľahlého pozemku k obytným domom v rámci súdom identifikovanej vnútroblokovej zelene, ku ktorým príľahlým pozemkom by vzniklo zo zákona právo vecného bremena s právnym dôvodom ich užívania vlastníkom jednotlivých bytov obytných domov, a tým vo vzťahu k týmto príľahlým pozemkom nemôže byť daný nárok žalobcu, resp. jeho právneho predchodcu z bezdôvodného obohatenia. Dovolateľ vytýka odvolaciemu súdu v procese dokazovania upustenie od trvania na vykonaní dokazovania prvoinštančným súdom na vymedzenie príľahlých pozemkov, ktorú rezignáciu na vykonaní tohto dokazovania v napadnutom rozsudku nevysvetlil napriek tomu, že tvorila zásadnú odvolaciu argumentáciu, a to i napriek tomu, že k vykonaniu daného dokazovania prvoinštančný súd priamo zaviazal.

16.1. Z obsahu spisu vyplýva, že odvolací súd v napadnutom rozsudku síce konštatuje, že „k otázke vnútroblokovej zelene bola vykonaná ohliadka na mieste samom, znalecké dokazovanie a je možné konštatovať, že rozsah zelene bol riadne zistený.“, k zásadnej odvolacej argumentácii žalovaného namietaním nevykonania navrhovaného dokazovania na vymedzenie rozsahu príľahlého pozemku k obytným domom (zamietnutie návrhu na doplnenie dokazovania vykonaním ohliadky na mieste samom za účasti architekta Ing. Arch. Krištofa na vymedzenie rozsahu príľahlého pozemku, ku ktorému vzniklo podľa žalovaného právo vecného bremena vlastníkom jednotlivých bytov obytných domov priamo zo zákona) a nerešpektovania pokynu odvolacieho súdu na doplnenie navrhovaného dokazovania, odvolací súd nepodáva žiadnu odpoveď.

16.2. Najvyšší súd už v uznesení zo 16. mája 2019 sp. zn. 4Cdo/100/2018 poukázal na to, že procesnému právu účastníka navrhovať dôkazy zodpovedá povinnosť súdu nielen o vznesených návrhoch (a dôkazoch) rozhodnúť, ale tiež, pokiaľ im nevyhoví, vo svojom rozhodnutí odôvodniť, prečo a z akých dôvodov tak neurobil. Nevyhovenie dôkaznému návrhu strany sporu možno odôvodniť len tromi dôvodmi. Prvým je argument, podľa ktorého tvrdená skutočnosť, ktorú má navrhnutý dôkaz overiť alebo vyvrátiť, je bez relevantnej súvislosti s predmetom konania. Ďalším je argument, podľa ktorého dôkaz neoverí/nevyráti tvrdenú skutočnosť, čiže vo väzbe na toto tvrdenie nedisponuje vypovedacou potenciou. Nakoniec tretím argumentom je nadbytočnosť dôkazu, t. j. argument, podľa ktorého určité tvrdenie, ku ktorému overeniu alebo vyvráteniu je dôkaz navrhovaný, bolo už doterajším konaním bez dôvodných pochybností overené alebo vyvrátené. Ak tieto dôvody zistené neboli, súd postupuje v rozpore s čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy SR, ktoré garantujú pre stranu sporu ústavné právo na spravodlivý proces, čiže táto dôkazná vada (tzv. opomenuté dôkazy) takmer vždy založí nielen nepreskúmateľnosť vydaného rozhodnutia pre nedostatok dôvodov, ale súčasne tiež jeho protiústavnosť (5Cdo/151/2019).

16.3. Z označeného rozhodnutia najvyššieho súdu tiež vyplýva, že dovolacia námietka týkajúca sa prípustnosti a aj dôvodnosti dovolania podľa ustanovenia § 420 písm. f) CSP je opodstatnená, ak procesný postup súdov nižších inšancií, ktorým odmietli vykonať stranou navrhovaný dôkaz, mohol mať vplyv na posúdenie skutkového stavu veci z hľadiska tvrdení tejto strany sporu. Nevykonanie navrhovaného dôkazu, ktorý by mohol mať vplyv na posúdenie skutkového stavu, ktorý z doteraz vykonaných dôkazov nemožno bezpečne ustáliť, možno kvalifikovať ako porušenie základného práva na spravodlivé súdne konanie v zmysle čl. 46 ústavy, a to s poukazom aj na rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 332/09. V takomto prípade by prichádzalo do úvahy aj vyslovenie porušenia základného práva na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy, keďže nevykonanie účastníkom konania navrhovaného dôkazu by ho oproti druhému účastníkovi konania znevýhodňovalo. Bolo preto povinnosťou súdov vykonať potrebné dokazovanie na účely dôsledného posúdenia tvrdení žalobcu (pozri bod 18 uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/100/2018).

17. Princípu práva na spravodlivý proces zodpovedá právo účastníka na určitú kvalitu súdneho rozhodnutia a povinnosť súdu svoje rozhodnutie riadne odôvodniť, pričom sa musí vysporiadať so všetkými relevantnými námietkami uplatnenými účastníkmi konania, a to spôsobom zodpovedajúcim miere ich závažnosti. Porušením práva na spravodlivý proces je aj stav, keď v hodnotení skutkových zistení a skutkových záverov absentuje určitá časť skutočností, ktoré vyšli v konaní najavo, eventúálne - alebo tým skôr - pokiaľ boli stranami sporu namietané, no napriek tomu ich odvolací súd náležitým spôsobom v celom súhrne posudzovaných skutočností nezhodnotil bez toho, že by dodatočným spôsobom odôvodnil ich bezvýznamnosť či irelevantnosť (4Cdo/102/2017). Pokiaľ takto odvolací súd

postupoval aj v prejednávanej veci založil tým arbitrárnosť a nepreskúmateľnosť ním vydaného rozhodnutia, a v dôsledku toho aj jeho protiústavnosť. Ak nie sú totiž zrejmé dôvody toho-ktorého rozhodnutia, nastávajú obdobné následky ako tie, ktoré vedú k nezákonnosti a hlavne k nepresvedčivosti rozhodnutia, čo je však v rozpore nielen s požadovaným účelom súdneho konania, ale tiež aj so zásadami spravodlivého procesu; len náležité, t. j. zákonom vyžadovaným spôsobom odôvodnené rozhodnutie napĺňa - ako neoddeliteľná súčasť „stanoveného postupu" - ústavné kritériá vyplývajúce preň z čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (I. ÚS 33/2012).

18. Podľa názoru dovolacieho súdu sa potom v prejednávanej veci nedostatky v argumentácii, vedúce (nateraz) k neakceptovateľnosti prijatých záverov (skutkových aj právnych) v rozsudku odvolacieho súdu v časti odôvodnenia žalovaným napadnutého výroku I. bezpochyby vyskytli, čím založili dôvodnosť uvedenej dovolacej námietky, v rozsudkoch oboch nižších súdov.

19. Za opísanej situácie už v duchu konštantnej judikatúry dovolacieho súdu nevznikol dôvod zaoberať sa druhým z dovolaní uplatnených dovolacích dôvodov, teda nesprávnym právnym posúdením veci podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP (na rozdiel od prípadu, v ktorom by tvrdenú zmätočnosť dovolací súd nezistil).

Dovolanie žalobcu (dovolateľa 1/) podľa § 420 písm. f/ CSP

20. Dovolateľ 1/ prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f/ CSP vyvodzoval z porušenia jeho práva na spravodlivý proces, ku ktorému porušeniu došlo tým, že odvolací súd ho nepredvolal na pojednávanie uskutočnené dňa 24. apríla 2019, na ktorom vo veci ďalej konal, vykonával dokazovanie a na záver vyhlásil rozsudok, o ktorom termíne pojednávania sa dozvedel z úradnej tabule odvolacieho súdu (ako o verejnom vyhlásení rozsudku) a hoci sa jeho právny zástupca uvedeného pojednávania zúčastnil, nemal vedomosť, že odvolací súd bude vo veci pojednávať, na toto pojednávanie sa nepripravoval.

20.1. Z obsahu spisu v prejednávanej veci pritom vyplýva, že po odročení predchádzajúceho pojednávania pred odvolacím súdom konanom dňa 25. februára 2019 na neurčito, odvolací súd uznesením č. k. 18Co/21/2018 - 1934 zo dňa 5. marca 2019 pripustil zmenu strany žalobcu tak, že z konania vystúpil dovtedajší žalobca a na jeho miesto vstúpila spoločnosť CORS, spol. s r.o., so sídlom Jesenná 8, Prešov, IČO: 36 467 057 (dovolateľ 1/), ktoré uznesenie riadne doručil právnym zástupcom sporových strán (pozri č. l. 1937 a 1939 spisu), i právnemu zástupcovi vstupujúcej spoločnosti do konania na strane žalobcu, právne zastúpenej právnym zástupcom vystupujúcej strany z konania, advokátom JUDr. Ladislav Lukáčom (pozri splnomocnenie na č. l. 1887 spisu). Následne odvolací súd nariadil ďalší termín pojednávania vo veci (písomná úprava sudcu na č. l. 1942), na ktoré pojednávanie určené na deň 24. apríla 2019 predvolal právnych zástupcov sporových strán, t. j. tiež právneho zástupcu žalobcu, ktorému bolo predvolanie na pojednávanie doručené elektronicky dňa 16. apríla 2019 (doručenka č. l. 1947 spisu), t. j. 8 dní pred určeným pojednávaním, čo je dostatočný časový priestor na riadnu prípravu (§ 178 ods. 1, 2 CSP).

20.2. Z uvedeného teda vyplýva, že dovolací dôvod vady zmätočnosti spočívajúcej v konaní a rozhodnutí vo veci odvolacím súdom na pojednávaní konanom 24. apríla 2019, na ktoré žalobca nemal byť riadne predvolaný s dostatočným priestorom na prípravu, neobstojí.

21. V súvislosti s následnou argumentáciou dovolateľa 1/ založenou na namietaní postupu odvolacieho súdu, ktorý pred vyhlásením rozsudku uznesením nevyhlásil dokazovanie za skončené, najvyšší súd zastáva názor, že ak podľa vlastnej judikatúry k vade zmätočnosti nedochádza nevyhlásením dokazovania za skončené súdom v prvoinštančnom konaní a následným meritórnym rozhodnutím vo veci, čo by privedilo len nemožnosť odmietnutia zo strany odvolacieho súdu dôkazov prinesených až v odvolacom konaní výlučne s poukazom na takéto oneskorenie (k tomu pozri napr. rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 7Cdo/95/2017, sp zn. 8Cdo/98/2017), nesplnenie si tejto povinnosti odvolacím súdom, ktorý je súdom opravným, za súčasnej dikcie, že na odvolacie konanie sa ustanovenia o konaní na súde prvej inštancie použijú primerane (§ 378 ods. 1 CSP), nevyhlásením zopakovaného dokazovania odvolacím súdom za skončené, nedochádza k takej intenzite zásahu, že by ho bolo možné hodnotiť ako porušenie práva na spravodlivý proces, čím by nebolo na mieste, aby došlo k naplneniu predpokladov

pre tento dôvod zmätočnosti.

22. Žalobca v dovolaní namietal tiež prekvapivosť rozhodnutia odvolacieho súdu, ktoré bolo založené nečakane na iných právnych záveroch, na akých založil rozhodnutie súd prvej inštancie bez toho, aby predtým postupoval podľa § 382 CSP, ktorý procesne nesprávny postup mal za následok porušenie zásady dvojinštančnosti. Podľa dovolateľa odvolací súd na rozdiel od súdu prvej inštancie odôvodnil nepriznanie nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia vo vzťahu k parc. č. XXXX/X o výmere 4.377 m² a priznal nárok iba za výmeru 11.090 m² s odôvodnením, že táto časť parcely neslúžila ako vnútrobloková zeleň, resp. verejné priestranstvo, ale ide o časti pozemku za bytovou zástavbou označené ako orná pôda so spôsobom využitia pre rastlinnú výrobu.

23. O tzv. prekvapivé rozhodnutie ide predovšetkým vtedy, ak odvolací súd založí svoje rozhodnutie vo veci na iných právnych záveroch ako súd prvej inštancie, za súčasného naplnenia tej okolnosti, že proti týmto iným (odlišným) právnym záverom odvolacieho súdu nemá strana konania možnosť vyjadrovať sa, právne argumentovať, prípadne predkladať nové dôkazy, ktoré sa z hľadiska doterajších právnych záverov súdu prvej inštancie nejavili ako významné (viď aj uznesenie najvyššieho súdu z 21. marca 2018, sp. zn. 7Cdo/1/2018).

24. Podľa § 382 CSP ak má odvolací súd za to, že sa na vec vzťahuje ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce, vyzve strany, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili.

25. Citované ustanovenie je odrazom princípu predvídateľnosti súdnych rozhodnutí, ktorý tvorí súčasť princípu právnej istoty a práva na spravodlivý proces. Jeho účelom je zabrániť vydávaniu tzv. prekvapivých rozhodnutí odvolacími súdmi, t. j. „prekvapeniu“ účastníkov konania v prípade možného iného právneho posúdenia veci odvolacím súdom bez toho, aby im bolo umožnené vyjadriť sa k použitiu iného ustanovenia všeobecne záväzného právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce (I. ÚS 736/2016). Predvídateľnosť súdnych rozhodnutí sa prejavuje v tom, že odvolací súd v prípade meritórneho rozhodnutia o dovolaní ešte pred vyhlásením rozhodnutia oboznámi sporové strany so svojím v konaní ešte nevysloveným právnym názorom, ktorý je odlišný od právneho názoru uvedeného v rozhodnutí súdu prvej inštancie, a vytvorí stranám priestor, aby mohli k tomuto právnemu názoru zaujať stanovisko.

26. Aplikácia ustanovenia § 382 CSP odvolacím súdom však prichádza do úvahy výlučne za splnenia dvoch kumulatívnych podmienok, a to 1/ ak žalobou uplatnený procesný nárok treba posúdiť podľa celkom iného („nového“) právneho predpisu, ako ho posúdil súd prvej inštancie, alebo síce podľa toho istého právneho predpisu, ale iného jeho ustanovenia (iného paragrafu alebo iného jeho odseku), a 2/ ak toto iné zákonné ustanovenie je rozhodujúce pre meritórne rozhodnutie, t. j. že má byť právnym základom, pod ktorý treba subsumovať skutkový stav zistený súdom prvej inštancie (§ 383 CSP) alebo po doplnení dokazovania odvolacím súdom (§ 384 CSP). Ak nie je splnená čo i len jedna z vyššie uvedených podmienok, odvolací súd nemá povinnosť postupovať v zmysle § 382 CSP, z čoho potom vyplýva, že jeho rozhodnutie nemožno považovať za prekvapivé a takýto jeho postup nemôže viesť k vade zmätočnosti a založeniu prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f/ CSP (porov. 3Obdo/1/2019).

27. Dovolací súd po preskúmaní prejednávanej veci a dovolacej námietky prekvapivosti rozhodnutia odvolacieho súdu dospel k záveru, že v danom prípade odvolací súd nebol povinný postupovať podľa § 382 CSP a vyzývať strany na vyjadrenie k možnému použitiu iného ustanovenia právneho predpisu, pretože odvolací súd žalobou uplatnený procesný nárok právne neposúdil podľa takého ustanovenia právneho predpisu, ktoré by pri doterajšom rozhodovaní vo veci nebolo použité. Právne posúdenie žalobcom uplatneného nároku spočívalo v posúdení, či došlo zo strany žalovaného k vzniku bezdôvodného obohatenia v zmysle súdom prvej inštancie aplikovaných zákonných ustanovení. Z toho vyplýva, že odvolací súd v danom prípade nepoužil žiadne „nové“ ustanovenie právneho predpisu, ktoré by doteraz nebolo v konaní použité, resp. ku ktorému by strany nemali možnosť v doterajšom priebehu konania zaujať svoje stanovisko. A napokon ani dovolateľ netvrdil, že by v merite veci bolo odvolacím

súdom aplikované iné ustanovenie, než aké už bolo aplikované súdom prvej inštancie. Daná námietka je skôr námietkou nesprávne ustáleného skutkového stavu a následného nesprávneho právneho posúdenia, dovolateľom ďalej osobitne uplatnenou.

28. V preskúmvanej veci žalobca vo vzťahu k uplatnenému nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia posúdením dovolania podľa obsahu (§ 124 ods. 1 CSP v čl. 11 Základných princípov CSP) dôvodne namietal arbitrárnosť, ako aj neodôvodnenosť zmeňujúceho výroku napadnutého rozhodnutia, ktorým žalobu nad sumu 79.090,52 eur s príslušenstvom zamietol (výrok II.). Z obsahu jeho odôvodnenia totiž nevyplývajú v podstate žiadne dôvody vo vzťahu k tomuto výroku, a preto odôvodnenie napadnutého rozhodnutia nespĺňa zákonné, ani formálne náležitosti riadneho odôvodnenia v súlade s § 393 ods. 2 CSP v spojení s § 220 ods. 2 CSP. Uplatnený dovolací dôvod v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP je preto dôvodný.

29. Právo na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia je jednou zo súčastí základného práva na spravodlivý proces zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“), ktoré je implikované aj v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“). Odôvodnenie je tou časťou rozhodnutia, v ktorej súd vysvetľuje, akým spôsobom a z akých dôvodov dospel ku konkrétnemu rozhodnutiu.

30. Podstata práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky a ich spravodlivé rozhodnutie (I. ÚS 26/94). Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov v tom - ktorom konkrétnom konaní, pričom miera tohto porušenia znamená porušenie práva na spravodlivý proces; jeho súčasťou je aj náležité odôvodnenie rozhodnutia (sp. zn. II. ÚS 559/2018, sp. zn. III. ÚS 47/2019, sp. zn. 4Cdo/140/2019 alebo sp. zn. 4Cdo/120/2019).

31. V zmysle judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavného súdu“) riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vysporiadal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (III. ÚS 107/07). V prípade, keď právne závery súdu z vykonaných skutkových zistení v žiadnej novej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplývajú, treba takéto rozhodnutie považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru (I. ÚS 243/07). Súd by mal byť preto vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení koherentný, t. j. rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver. Vecná spojitosť odôvodnenia rozhodnutia s princípom práva na spravodlivý proces garantuje každému účastníkovi konania, že vydaný rozsudok musí spĺňať limity zrozumiteľného, určitého a logicky odôvodneného rozsudku.

32. Z obsahu odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu, výroku, ktorým zmenil rozsudok súdu prvej inštancie v časti, ktorou bolo žalobe vyhovie nad sumu 79.090,52 eur s príslušenstvom tak, že v tejto časti žalobu zamietol (bod 63. C), vyplýva nepriznanie žalobcovi nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia vo vzťahu k časti parcely č. XXXX/X o výmere 4.377 m² so strohým odôvodnením, že „po oboznámení sa odvolacím súdom s rozsudkom Okresného súdu Prešov č. k. 29C/229/2015-554 z 28. júla 2017, že došlo k postupnému odčleneniu od danej parcely s tým, že parcela č. XXXX/X, XXXX/XX a XXXX/XX na základe znaleckého posudku č. XX/XXXX sú časti parcely č. XXXX/X, ktoré neslúžia ako vnútrobloková zeleň, resp. verejné priestranstvo, nachádzajú sa za bytovou zástavbou, označené ako orná pôda so spôsobom využitia pre rastlinnú výrobu. Žalovaný v odvolaní uvádzal, že ide o pozemok,

ktorý nie je ním využívaný, resp. vlastníkami bytových domov „F.“, preto odvolací súd uznal jeho námietku a dospel k záveru, že v časti parcely č. XXXX/X vo výmere 4.377 m², nie je žalovaný pasívne legitimovaný.“, čo je vzhľadom na charakter sporu a právnu problematiku v ňom riešenú už na prvý pohľad nedostatočné a arbitrárne, keďže odvolací súd neposúdil vec v tomto ohľade z pohľadu práva, ale iba z faktického stavu osvedčeného odôvodnením konkretizovaného rozhodnutia súdu v inej právnej veci a tvrdeniami žalovaného v odvolaní, čo je pre zodpovedanie nastoleného problému nedostatočné.

32.1. Nedostatočným až arbitrárnym je zdôvodnenie „redukovania“ ostatnej súdom prvej inštancie priznanej výšky bezdôvodného obohatenia na polovicu, keďže z obsahu odôvodnenia napadnutého rozhodnutia nevyplývajú žiadne relevantné dôvody vo vzťahu k tomuto napadnutému výroku odvolacieho súdu, okrem strohého konštatovania, že „pozemky zastavané chodníkmi a komunikáciami, i vnútrobloková zeleň nie sú lukratívne, resp. ekonomicky výhodné“, a preto odôvodnenie nespĺňa zákonné, ani formálne náležitosti riadneho odôvodnenia v súlade s § 393 ods. 2 CSP v spojení s § 220 ods. 2 CSP.

32.2. Uplatnený dovolací dôvod podľa tohto bodu odôvodnenia v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP dovolací súd považoval za nepopierateľne dôvodný.

33. So zreteľom na nedostatok dôvodov odvolacieho rozsudku i vo výroku II. napadnutom žalovaným, dovolací súd nepristúpil k posúdeniu opodstatnenosti argumentácie žalovaného týkajúcej sa nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 421 ods. 1 písm. b/ CSP). I v prípade dovolania žalovaného postupoval v súlade s rozhodovacou praxou dovolacieho súdu, ktorá sa ustálila na názore, že v pri dôvodne namietanej vady zmätočnosti ide o procesnú nesprávnosť, pri ktorej je predčasné podrobiť napadnuté rozhodnutie meritórnemu dovolaciemu prieskumu (2Cdo/88/2017, 3Cdo/146/2018, 4Cdo/191/2018, 5Cdo/29/2016, 8Cdo/70/2017).

34. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Najvyšší súd v zmysle týchto ustanovení zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu v celom rozsahu a vrátil mu vec na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

35. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP). Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

36. Dovolací súd záverom pripomína odvolaciemu súdu, že dostatočné a presvedčivé odôvodnenie rozhodnutia je v demokratickom právnom štáte základnou podmienkou legitimacy každého rozhodnutia súdu. Iba ak je rozhodnutie súdu dostatočne, racionálne a presvedčivo odôvodnené, má verejná moc morálne právo vynucovať jeho rešpektovanie a adresáti rozhodnutia majú morálnu povinnosť ho rešpektovať. Ak súd takto nedokáže odôvodniť svoje rozhodnutie, jeho rozhodnutie sa javí ako arbitrárne - teda neobhájiteľné, čomu je potrebné sa v ďalšom konaní vyvarovať!

37. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok.